

Asia: VN/16052/2021

Kulttuurin tulevaisuustyöryhmän raportti

Lausunnonantajan lausunto

Miten työryhmän raportti onnistuu sanoittamaan ja viestimään kulttuurialan tilannetta ja kehittämishaasteita alan jälleenrakennuksen ja vahvistamisen tarve huomioiden?

Raportti onnistuu varsin ansiokkaasti sanoittamaan luovan alan tilannetta ja kehittämishaasteita. Luovalla alalla ns. epätyypilliset työllistymistavat ovat tyypillisiä, mutta nykyiset yhteiskuntarakenteet eivät tunnista näitä. Asiasta on laadittu useita selvityksiä ja mietintöjä, nyt on aika käytännön toimenpiteille.

Raportissa kiinnitti huomiota kulttuurialan jokseenkin suppea määrittely. Luova suunnittelu ja muotoilu ovat olennainen osa alaa, mutta näkyivät huonosi raportissa. Esimerkiksi visuaalisen viestinnän muotoilu läpileikkaa kaikki toimialat, niin yrityksissä kuin julkishallinnossakin, ja sillä on keskeinen merkitys näiden menestykseen ja kilpailukykyyn.

Mitkä raportin toimenpide-esityksistä ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa (max 5)?

Eri hallinnonalojen siiloja tulisi purkaa. On tärkeää, että luovan alan toimintaedellytyksiä tarkastellaan ja kehitetään muidenkin kuin opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Pidämme kannatettavana neuvottelevan, aloitteita, linjauksia ja seurantaa tekevän elimen perustamista, jossa on edustajina kulttuurin ja luovien alojen kannalta keskeisistä ministeriöistä ja toimijoista.

Implementoidaan jo eduskuntakäsittelyssä oleva EU:n DSMdirektiivi.

Vahvistetaan alalle koulutettavien kykyä neuvotella työehdoista, korvauksista ja tekijänoikeuksista. Yhä useampi luovan työn tekijä työllistyy yksinyrittäjänä ja vastaa itse niin sopimusneuvotteluista kuin työn hinnoittelustakin. Tällä hetkellä alan koulutus ei anna tähän riittäviä valmiuksia.

Taataan freelancereiden sosiaaliset oikeudet, riittävä sosiaaliturva ja työehdot.

Miten voidaan mielestänne vaikuttaa siihen, että työryhmän viestit tulevat huomioiduiksi ja esitykset toteutetuiksi mahdollisimman hyvin seuraavalla hallituskaudella?

Raportissa mainittu kulttuuripoliittinen selonteko sekä kulttuuri- ja luovia aloja käsittelevän ministeriryhmän perustaminen edesauttaisivat työryhmän esitysten toteutumista.

Lukukohtaiset kommentit

Luku 1: Annamme kulttuurillemme sille kuuluvan arvostuksen.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Seuraavaan hallitusohjelmaan tulisi saada kirjaus kulttuuripoliittinen selonteon tekemisestä sekä kulttuuri- ja luovia aloja käsittelevän ministeriryhmän perustamisesta.

Luku 2: Kasvatamme hyvinvointiamme investoimalla kulttuuriin.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme sitä, että taiteen ja kulttuurin rahoitus nostettaisiin vihdoin yhteen prosenttiin.

Luku 3: Tuemme tekijöitä ja vahvistamme samalla talouttamme.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Eduskuntakäsittelyssä oleva DMS-direktiivi ja siinä esitetyt tekijöiden aseman parantamiseen tähtäävät määräykset, mm. kohtuullisesta korvauksesta, tulisi saattaa voimaan. Euroopan komissio on 29.9.2022 hyväksynyt suuntaviivat, joiden mukaan myös yksinyrittäjät voivat tietyissä olosuhteissa neuvotella kollektiivisesti rikkomatta EU:n kilpailusääntöjä. Jotta EU-lainsäätäjän tarkoitus asianmukaisen ja oikeasuhteisen korvauksen toteuttamista voidaan Suomessakin toteuttaa, on ehdottoman tarpeellista, että kollektiivinen sopiminen tekijöiden neuvotteluasemaan parantavana mekanismina tunnustetaan myös lain tasolla.

Vahvistetaan alalle koulutettavien kykyä neuvotella työehdoista, korvauksista ja tekijänoikeuksista. Tällä hetkellä alan koulutus ei anna valmistuville riittäviä valmiuksia toimia yksinyrittäjinä ja freelancereina, vaikka nämä ovat tyypilliset työllistymisen muodot luovalla alalla.

Luku 4: Teemme tarvittavat rakenteelliset uudistukset freelancereiden työskentelyolosuhteiden parantamiseksi.

Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.

Kannatamme ei-työsuhteisen eläketurvan siirtämistä kokonaisuudessaan maatalousyrittäjien eläkelain piiriin ja vakuuttamista Melassa. Hallituksen parhaillaan esittämä YEL-vakuutuksen tason määräytyminen kunkin alan työsuhteisten mediaanitulojen mukaan on hyvin ongelmallinen esitys luoville aloille. Usein luovien alojen freelancerit ansaitsevat merkittävästi vähemmän kuin saman alan työsuhteiset, vaikka työhön käytetyssä ajassa ei ole merkittävää eroa. Grafian tekemien toimialatutkimusten mukaan alan yrittäjien keskimääräinen kuukausiansio on merkittävästi alhaisempi, kuin palkkatyössä olevien.

**Luku 5: Tarjoamme kaikille suomalaisille tasavertaiset mahdollisuudet nauttia kulttuurista.
Mahdolliset huomionne lukuun ja sen toimenpide-esityksiin.**

-

Soramäki Katri
Grafia ry